

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för Förskollärarytbildning
Utbildningsvetenskap
HT 2018
Fakulteten för lärarutbildning

Har du bara lekt idag lilla vän?

En studie angående vårdnadshavares uppfattning om den fria leken i förskolan

Annie Chmiel & Kristina Johannesson

Författare

Annie Chmiel & Kristina Johannesson

Titel

Har du bara lekt idag lilla vän?

En studie angående vårdnadshavares uppfattning om den fria leken

Engelsk titel

Have you just played today little friend?

A study of how custodians perceive learning in the free play in preschool

Handledare

Hilma Holm

Examinator

Kerstin Hansson

Sammanfattning

Tidigare forskning visar att leken är viktig för barnens utveckling och lärande. I förskolans läroplan står leken även inskriven som ett av uppdragen, att verksamheten ska uppmuntra leken och det lustfyllda lärandet (Skolverket, 2016, s.9). Vi har dock fått erfara att kunskapen om lärande i leken inte är en självklarhet för vårdnadshavare. Vårt syfte är att undersöka vårdnadshavares uppfattningar om den fria leken i förskolan. Vi använder oss utav en frågeställning som lyder: *Vilka uppfattningar har vårdnadshavare om den fria leken i förskolan?* Till vår undersökning gjorde vi valet att använda oss av kvalitativ och kvantitativ metod genom enkätfrågor och intervjuer. Vi valde en enkätundersökning för att ville nå ut till många vårdnadshavare på kort tid och för att undersöka det vi har fått erfara. Intervjuerna valdes för att komplettera de fåtal enkäter vi fick in men även för att få mer utvecklande svar. Undersökningen utfördes i en kommun i Skåne där barnen på de tre olika avdelningarna var mellan 1 och 3 år. Vårt examensarbete handla om vårdnadshavares uppfattning om den fria leken i förskolan eftersom leken är av stor betydelse för barns utveckling. Resultatet visade att vårdnadshavarna uppfattar fria leken som betydelsefull för barns lärande och att barnen utvecklar b.la. samspel, kreativitet, motorik och språk.

Ämnesord

Förskola, Lek, Lärande, Vårdnadshavare, syn på lek

Begreppsförklaring

Lek: Social aktivitet, utförs för nöjes skull. Kan ske med hjälp av fantasi, leksaker.

Lärande: När vi lär oss något nytt eller skapar ökad förståelse för något vi redan känner till.

Fri Lek: Leken som inte är vuxenstyrd utan sker på barns villkor där barnen styr och bestämmer innehåll i leken.

Pedagog: Kallas den som i sitt arbete använder pedagogik för att underlätta inläring.

Förskola: (dagvård) verksamhet med barnomsorg och utbildning före skolåren.

Vårdnadshavare: Person som har rättslig vårdnad av barnet (juridiskt ansvar).

Läroplan: Förskolans styrdokument. Material som innehåller mål som förskolan ska uppnå.

Enkät: Undersökningsalternativ, frågor ställs till en större mängd personer antingen via pappersformat, mail, internet m.m.

Etiska förhållningssätt: Krav som bör följas inför exempelvis intervju, filmning m.m.

(www.synonym.se)

Med vårdnadshavares uppfattning menar vi attityd, kunskap och inställning till den fria leken i förskolan.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Syfte.....	6
1.2 Frågeställning	6
2. Litteraturgenomgång	7
2.1 Teoretiskt perspektiv	7
2.2 Vad är fri lek och vad kan den bidra till?.....	9
2.3 Vuxnas påverkan i den fria leken.....	10
2.4 Vårdnadshavares syn på fri lek.....	11
2.5 Tidigare forskning om fri lek	12
3. Metod.....	13
3.1 Metodval	14
3.2 Urval och undersökningsgrupp.....	15
3.3 Bearbetning	15
3.4 Etiska förhållningssätt	16
4. Resultat.....	17
4.1 Förskolan & hemmet.....	18
4.2 Den fria leken i förskolan.....	19
4.3 Vuxnas roll i den fria leken.....	23
4.4 Fri lek i en inne och utemiljö.....	24
5. Analys.....	25
6. Diskussion.....	28
6.1 Metoddiskussion.....	30
Refernslista.....	31
Bilaga 1 – Informationsbrev	
Bilaga 2 - Enkätfrågor	
Bilaga 3 – Intervjufrågor	

1. Inledning

Vi har valt att studera vårdnadshavares uppfattning angående den fria leken på förskolan eftersom det är ett intressant ämne som det inte finns så mycket forskning kring. Ämnet kom upp då vi har erfarenheter av frågan “har du bara har lekt idag?”, vilket har gjort att vi fått uppfattningen att man som vårdnadshavare inte ser betydelsen av den fria leken i förskolan. Genom denna undersökning och studie vill vi se hur uppfattningarna är om den fria leken i förskolan hos vårdnadshavarna eftersom leken är av stor vikt då barnen utvecklar förståelse kring sin omvärld men även bearbetar erfarenheter (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2014). Vi har inte kunnat hitta någon tidigare forskning kring just detta ämne som inriktar sig på vårdnadshavares syn och uppfattning kring den fria leken. Förskolan har i uppdrag att lägga grunden för ett betydelsefullt och långt lärande. Det ska vara roligt, tryggt & lärorikt för de som deltar i verksamheten. Leken är av stor betydelse för barns utveckling och lärande (Skolverket 2016).

Harvard & Jensen (2009) påpekar också betydelsen av den fria leken och menar att vi bör ställa oss frågan vad barn inte lär genom lek egentligen. Författarna menar att i leken sker ett lärande av kommunikation, samspel, social kompetens & träning av fantasi.

1.1 Syfte

Vi vill undersöka vårdnadshavares uppfattningar om den fria leken i förskolan. Vi vill även titta på hur vårdnadshavarna ser på vuxnas roll i den fria leken, om förskolan och hemmet har någon betydelse för den fria leken men även om miljön i förskolan påverkar barnen i den fria leken.

1.2 Frågeställning

Utifrån vårt intresse om vårdnadshavares uppfattning om lärandet i den fria leken i förskolan, har vi formulerat en övergripande forskningsfråga. Dessutom kommer vi arbeta utifrån mindre frågeställningar som beskrivs nedan.

Vår forskningsfråga är: *Vilka uppfattningar har vårdnadshavare om den fria leken i förskolan?*

Vi arbetar utifrån fyra rubriker och inriktningar för att kunna besvara forskningsfrågan men även för att skapa struktur och tydlighet. Följande kan du ta del utav de fyra kategorierna:

- Förskolan och hemmet
- Den fria leken i förskolan
- Vuxnas roll i den fria leken
- Fri lek i inne och utemiljö

2. Litteraturgenomgång

När det gäller litteratur och tidigare forskning som vi kommer att presentera under denna del i arbete har vi inte kunnat finna avhandlingar eller vetenskapliga artiklar kring just vårdnadshavares uppfattningar kring den fria leken. Dock har vi funnit ett tidigare examensarbete som inriktar sig liksom vårt på den fria lekens betydelse för barns utveckling och lärande samt föräldrars syn på den. Däremot finner vi en hel del studier kring pedagogens syn på den fria leken i förskolan, vilket gör det mer intressant att forska kring den valda forskningsfrågan i detta examensarbete som riktar sig mot vårdnadshavarens uppfattning. Därför är det också viktigt anser vi att vårdnadshavarna är medvetna om betydelsen av den fria leken då den fria leken används mycket i förskolan. Vi kommer att diskutera det sociokulturella perspektivet då vi ser det som passande eftersom den fria leken ofta sker i samspel med andra. Aroseus (2013) menar att samspel med andra bidrar till lärande. Vidare presenterar författaren lekens betydelse för barnen samt hur omgivningen och vi vuxna påverkar den fria leken i förskolan.

2.1 Teoretiskt perspektiv

Jean Piaget (1896–1980) var en filosof och pedagog från Schweiz som ansåg att barns lärande och utveckling var något individuellt. Han menade att barnen genom sina egna handlingar lär sig att förstå hur sin omvärld fungerar. Interaktionen mellan individ och omvärld skapas tillsammans med tidigare erfarenheter och kunskaper ett nytt lärande (Welén 2009). Piaget menar också att en människa har fyra stadier som den genomgår i tolkningen av vad som sker runtom. Det första stadiet är *sensori- motoriska* stadiet vilket betyder att det lilla barnet upp till två års ålder använder alla sina sinnen då den upptäcker omvärlden (Hwang, Nilsson 2011)

Filosofen och pedagogen Lev Vygotskij (1896–1934) formulerade under sin tid en teori om att människans utveckling och lärande sker i samspel med andra. Han intresserade sig för skillnaden på vad man lär sig på egen hand och vad man kan lära sig tillsammans med andra, det vill säga ett sociokulturellt lärande. Det är i leken som tankar frigörs och det sociala samspelet med andra formar det egna beteendet (Welén 2009). Många tänker att leken är en stund då barnen får leka fritt, men Vygotskij menar att i leken tar barnen till sig det de har fått erfara och omvandlar det till ny kunskap och utveckling. I leken skapar barnen vissa regler som ska följas vilket krävs för att leken ska kunna framskrida. Denna kunskap är inte något som är medfött utan något som barnen lär sig i leken (Strandberg 2006). Vygotskij talar även om

fantasin. Hur vi ser det överkliga som en del av fantasin, men Vygotskij menar att fantasin står till grund för de kreativa aktiviteterna (Vygotskij 1995). Det stora som skiljer våra filosofer är hur leken sker. Vygotskij menar att lärande sker i samspel med andra, att vi som människor lär och utvecklar ny kunskap när vi interagerar med andra människor. Piaget däremot ser att vi lär oss individuellt med hjälp av tidigare erfarenheter och kunskaper. Gemensamt för de beskrivna teorierna från Vygotskij och Piaget är att de är överens om att barnen lär sig genom lek. Leken är av stor betydelse, mycket av barnens erfarenheter kommer fram under lekens gång och det blir ett tillfälle att tillvarata kunskap att kunna bygga vidare på (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2014). En annan avgörande faktor för barns utveckling är vilken kultur man växer upp i och hur den formar en enligt Vygotskij. Det som formar barnet är det sociala samspelet med de vuxna som barnet har i sin omgivning. Med hjälp av språket kan barnet fortsätta att utvecklas i sociala samspel men även att resonera med sig själv, vilket i sin tur utvecklar det egna tänkandet. Detta skiljer sig från Piaget som istället menar att barnens utveckling till största del är universell. Med det menar Piaget att världens alla barn utvecklas i samma takt vid samma ålder. Till skillnad från Vygotskij så menar Piaget att utveckling och utbildning är två olika saker som inte hör ihop (Hwang Nilsson 2011). Trots vissa olikheter är både Vygotskij och Piaget överens om att leken är betydelsefull.

Det sociokulturella perspektivet ser individen i gruppen. Lärande som sker, lär vi genom sociala sammanhang. Vi ses som en del av gruppen men gruppen är också en del av oss. Perspektivet menar att vi inte är enbart individer utan vi är individer i en grupp. Människan anses i grunden vara ett flockdjur, så tillsammans med andra blir vi en människa. Det sociokulturella perspektivet menar att den sociala omgivningen speglar individens lärande och utveckling vilket betyder att vår omgivning påverkar och formar oss som människor (Aroseus 2013).

2.2 Vad är fri lek och vad kan den bidra till?

”Verksamheten skall främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet, samt ta till vara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter” (Skolverket 2016, s .9).

Lek har funnits med oss under tusentals år. Redan under Platons tid såg människorna samband mellan lek och lärande. Leken i sig är ett socialt samspel som Vygotskij förespråkar och som sker tillsammans med andra eller enskilt. Leken är en viktig del för barns utveckling eftersom leken bidrar till den sociala, motoriska och känslomässiga utvecklingen. Men leken bidrar även till att barnet får möjlighet att skapa tillit till sig själv samt öva på självkontrollen (Gärdenfors 2009). Under lekens gång bearbetar barnet upplevelser och erfarenheter samt att de får möjlighet till samarbete och personlig utveckling. Därför är det av stor vikt att ge leken mycket plats i förskolans verksamhet (Skolverket 2016). Leken kan ske i olika miljöer, både inomhus och utomhus. Många vuxna ser utomhuslek som gynnande för barnen då de verkligen kan leka av sig. Större samspelslekar sker oftast utomhus vilket annars kan begränsas inomhus, men båda miljöerna är lika viktiga för fri lek och lärande (Sandberg & Vuorinen, 2008).

Henckle (1990) menar att leken är ett medfött behov samt att leken är rolig, lustfylld och används för att bearbeta känslor. Leken är ett bra sätt för barnen att få möjlighet att bearbeta sina känslor men fria leken ger även barnen chans att bearbeta erfarenheter. Får inte barnen möjlighet att bearbeta de känslor och tankar som finns hos dem kan det ge en negativ effekt. Detta i sin tur leder till aggressivitet mot andra barn men det kan även påverka barnet med negativa effekter senare i livet menar författaren. Därför är det viktigt att förskolan ger plats och utrymme för barns fria lek. Henckle (1990) menar också att fria leken är fri, vilket innebär att det inte finns några förutbestämda regler. För barnets välbefinnande och utveckling krävs det att barnet får utrymme för den fria leken.

Leken kan även användas som ett redskap till lärande av pedagogerna, vilket ses som positivt då det skapar en ny väg till kunskap för barnen. Leken är en nödvändighet för barnets välbefinnande och det krävs utrymme för utveckling. Lek bidrar bland annat till språkutveckling, denna utveckling gynnar barns framtida lärande. Genom lek får barnen möjlighet att utforska det egna perspektivet men även bemöta andras perspektiv då barnen har olika erfarenheter med sig in i leken. Under fria lekens gång är barnen fullt fokuserade på det som sker i leken där de bearbetar och skapar nya erfarenheter i samspel med andra (Johansson & Pramling Samuelsson 2007).

Något annat som också är av stor vikt under lekens gång är miljön barnen befinner sig i. Det har under lång tid varit så att man vill eftersträva en hemlik miljö åt barnen på förskolan. Detta gör att man på så vis knyter an ett band och relation mellan hemmet och förskolan (Harvard & Jensen 2009). Leken är en arena där barnen leker och utvecklar kommunikativa kompetenser med hjälp av samspel med varandra. Man menar att denna kompetens är betydelsefull för barns lärande samt skapande förmåga. Under leken möter barn olika vardagsperspektiv, vilket resulterar i lärande att förstå andras perspektiv. Det sker även utveckling av tankar, fantasi, språk och kroppsligt uttryck vilket gör leken betydelsefull. Samtidigt som det är något barnen älskar att göra. De psykiska och fysiska förmågorna utvecklas hos barnet och kropp och själ samspelar på ett bra och positivt sätt (Knutsdotter Olofsson 2009).

Om man ska försöka beskriva vad lek egentligen är så skulle den kunna beskrivas som en blandning av fantasi och spänning. I leken blir barnen uppslukade i nuet och glömmer bort tid och rum, och ingenting mer än själva leken är viktig. Under lekens gång tänker och fantiserar barnen, och deras tidigare erfarenheter är grunden för deras lärande. Barnen lär av varandra i leken och möter olika perspektiv samt utvecklar sin kommunikativa kompetens. Just det kommunikativa är grundläggande för barns lärande. När barnen finner något som de intresserar sig för lär de sig som bäst. Det är lärarens uppgift att ge barnen det material och de miljöer som skapar bäst förutsättningar för barns fria lek och lärande (Johansson & Pramling Samuelsson, 2007).

2.3 Vuxnas påverkan i den fria leken

Birgitta Knutsdotter Olofsson (2009) skriver att det är en vanlig uppfattning att vi vuxna är tänkbara förebilder för barnen. Om vi vuxna aldrig släpper taget om vår vuxenroll för att kunna använda fantasin och förstå att barns lek ibland behöver stimuleras, blir det inte mycket till lärande lek. De bra planerade ytorna och de positiva vuxna som finns runt barnen har inte stor betydelse om vi som vuxna inte kan släppa vuxenrollen för ett tag och släppa lös fantasin tillsammans med barnen. Författarna menar att vuxna har ett uppdrag gällande barns lek och det är att se till så att barnen får stöd i leken vid behov. Inom leken finns många ramar att känna till och hålla sig inom för att leken ska flyta på. Dessa ramar kan vara sådant som exempelvis förstå leksignaler, lekregler och olika lekkoder. Alla barn har dock inte denna förmåga att avläsa och får därför svårt att leka. Vi som förskollärare har därför ansvar att lära dessa barn hur man leker inom de olika ramarna.

Knutsdotter Olofsson (2009) talar om tre principer för vuxna att kunna stimulera barns lek. Den första principen är att barnen får tid till lek, eftersom detta resulterar i att barnen inte behöver stressa i sin lek utan det ska finnas tid och utrymme för barnen att leka färdigt i lugn och ro. Princip nummer två innebär att se till så att barnen får leka ostört enligt Knutsdotter Olofsson. Vi som vuxna bör inte störa barnen men barnen bör inte heller störa eller avbryta varandra. Sista och tredje principen är att som vuxen delta i barns lek, men detta ska då ske på barnens villkor. Vuxna som leker och följer de regler som finns i leken blir eftertraktade av barnen för att delta i deras lekar. Författaren menar att få vuxna sällan lägger någon tid på att delta i barns lek eftersom man kan få ett tillfälle att utföra annat medan barnen leker. När det sker bråk i leken kommer vi vuxna in och styr upp problemet och ofta innebär detta ett stormoment i barnens fria lek vilket i sin tur resulterar i att leken avbryts och tar slut (Knutsdotter Olofsson, 2009).

De vuxna ska även verka som förebilder samt att finnas till som ett stöd i barnens lek. Trots den vuxnes stöd ska barnen få ha sin lek ostörd, och endast ingå i deras lek på barnens villkor menar Knutsdotter Olofsson (2009). Alla barn kan inte konsten att leka och då kan stödet från den vuxne vara väl till pass för vägledning. Det finns vissa leksignaler, regler och koder som krävs att man som barn känner till under lekens gång. Det finns tre sociala regler som bör följas då leken är igång för att den ska kunna fortsättas. Den första regeln är *samförstånd*, vilket menas med att de som ingår i leken är överens om vad som ska lekas. Den andra regel är *ömsesidighet*, vilket är att man leker på en samspelt nivå. Den tredje och sista lek regeln är, att man kan turas om att hitta på vad som ska hända under lekens gång. De barn som anses ha svårigheter saknar ofta dessa kunskaper som krävs för att kunna leka, vilket resulterar i att de inte får vara med i leken. När barnen kan konsten att leka är det upp till pedagogen att fånga upp det barnen intresserar sig för i leken och spinna vidare på det. Skapa nya situationer för barnen som gör att de kan vidareutveckla lekens innehåll (Knutsdotter Olofsson 2009).

2.4 Vårdnadshavares syn på fri lek

Det har visat sig vara svårt att finna vetenskapliga artiklar om just vårdnadshavare uppfattning om den fria leken i förskolan, men vi hittade ett tidigare examensarbete som vi tyckte skulle vara av intresse att ha med här. Utifrån det tidigare examensarbete gällande vårdnadshavarnas syn på den fria leken kan vi läsa att vårdnadshavarna anser leken som betydelsefull för barnen och dess lärande. De ser att fria leken bidrar till barnens kreativitet, samspelet, motorik och språket (Franzén & Petersson 2007). Precis som Franzén och Petersson (2007) påpekar även

läroplanen den fria lekens betydelse för barnen. I läroplanen för förskolan kan vi läsa ”I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem” (Skolverket 2016).

Författarna tar upp att många av vårdnadshavarna ser den avsedda tiden till fri lek som tillräcklig eftersom barnen får mycket fri lek även utanför förskolan. De menar även att det var av stor betydelse att barnen fick utföra planerade och vuxenstyrda aktiviteter eftersom det är sådan verkligheten är menade vårdnadshavarna. I studien kunde vi se att det fanns några vårdnadshavare som inte visste om det var avsatt tillräckligt med tid för den fria leken. En av vårdnadshavarna menade på att leken är barnens jobb, de bearbetar och övar på att lösa problem i leken samt att fantasin sätts igång (Franzén & Petersson 2007).

Förskolan har under en lång tid tryckt på hur viktigt det är med samverkan mellan föräldrar och verksamheten för barnens bästa påtalar författarna. Detta för att man som vårdnadshavare ska kunna känna sig delaktig i sitt barns förskola och en chans till inflytande. Det skiljer sig dock i hur mycket man som vårdnadshavare är som person och viljan att vara delaktig (Sandberg & Vuorinen 2007).

2.5 Tidigare forskning om fri lek

Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) menar att kunskap och lärande grundar sig i den sociala och kulturella praktiken, samt i de relationer och erfarenheter som barnet skapar. Lärandet sker i hela barnets kropp. Barnet behöver inte bara möta nya erfarenheter utan de behöver skapa mening, förståelse och kunnande utifrån tidigare erfarenheter.

Vårdnadshavare och förskollärare ser leken som ett lärande där barn utvecklas med varandra, utvecklar självständighet, självförtroende, tillit samt språk och kommunikationsutveckling.

Idag jobbar förskolorna med att skapa en god relation mellan förskolan och vårdnadshavarna samt för att skapa och få vårdnadshavarna att känna sig delaktiga i verksamheten. Forskning har visat att samverkan mellan vårdnadshavare och förskola är gynnande för barnets lärande utveckling. Med samverkan menar forskarna allt från inflytande i verksamheten till vardaglig kommunikation (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson 2009).

Jonsson (2016) menar att förskolor med högre kvalitet är de förskolor där man har lyckats integrera den fria leken med det pedagogiska uppdraget som förskolläraren har. Något annat som är av stor betydelse är kommunikationen mellan pedagog och barn, vilket författaren även påvisar i sin artikel. De yngsta barnen har även de börjat spendera mer tid på förskolan nuförtiden än jämfört med tidigare. Detta ställer mer krav på pedagogerna för de yngre barnen, som lättare riskerar att bli missförstådda om de inte har observanta och kunniga lärare runtom sig. Detta för att de redan i tidig ålder bidrar till barnens lärande. I Jonsson (2016) tas det upp att internationella studier pekar på att något som kan vara avgörande för barnens fria lek är pedagogens attityd, erfarenhet och kunskap. Det största fokusområdet som Jonsson (2016) har i sin studie är just kommunikationen mellan läraren och de yngsta barnen, och genom det påtalar att vägledningen bygger på ett förhållningssätt med empati och lyhördhet. Läraren har i sitt uppdrag att fånga och skapa nya lärandesituationer med läroplanen i grunden, men ändå kunna ge utrymme för egna och barnens idéer. Ett didaktiskt tänkande med vad och hur frågor har betydelse för barnens lärande.

Stanton-Chapman (2015) undersöker i sin studie om barns fria lek och vuxnas roll i den. Som vuxen bör man vara observant och finkänslig samtidigt som man observerar roller och teman i barnens fria lek innan man som vuxen deltar. Som vuxen behöver man vara observant när det anses vara rätt läge att delta eller lämna leken för att inte förstöra eller avbryta. Vi behöver också kunna avläsa om barnen vill ha en deltagande vuxen i den fria leken.

Vi ser ovanstående forskning som relevant eftersom den berör aktuella ämnen för fri lek i förskolan. Den valda forskningen berör de delar som vi vill undersöka och vi ser forskningen som betydelsefull eftersom den ger en djupare förståelse om fri lek.

3. Metod

Under denna del av arbetet kommer vi berätta hur vi går tillväga med vår undersökning samt diskutera varför vi valt den valda metoden. Vi har fått stor hjälp av de olika avdelningarna som mottagit enkäterna åt oss samt påmint vårdnadshavarna genom att skriva på deras informationstavla men även muntlig påminnelse. Vårdnadshavarna fick en och en halv vecka på sig att lämna in enkäterna, därefter sker en andra påminnelse. Vi tänker att enkäterna kan användas tillsammans med intervjufrågorna för att ge oss som kommande förskollärare en överblick hur pass stor eller liten kunskapen hos vårdnadshavarna är angående den fria leken.

3.1 Metodval

För att kunna besvara vår forskningsfråga valde vi att utgå ifrån både kvantitativ och kvalitativ metod till undersökningen. Vi valde enkäter och intervjuer för att nå ut till många under en kort tid eftersom vi anade stort bortfall. Valet av metod kom vi fram till efter en diskussion och tanke om att enbart intervju med vårdnadshavare kan bli svårt eftersom vi tror att få hade ställt upp på en intervju. Efter diskussionen kom vi även fram till att en intervju hade kunnat leda till påverkade svar från vårdnadshavarna. Vi sammanställde ett frågeformulär med frågor varav några mer djupgående där vårdnadshavarna fick motivera sina svar (Bilaga 2). Med hjälp av de skrivna frågorna ville vi ta reda på hur vårdnadshavarna tänker kring den fria leken och om de tror den bidrar till något samt vad barnen får ut av leken. Vi valde att använda några öppna frågor där vårdnadshavare själv fick sätta ord på exempelvis vad lek är för dem och vad de tror barnen får ut av den fria leken.

Frågeformulären som vi lämnade ut till vårdnadshavarna på de utvalda avdelningarna fick vi sedan hjälp av personalen att samla in. För att uppnå hög reliabilitet och validitet är det viktigt att vi undersöker det som ska undersökas och är aktuellt, samt att det går rätt till gällande informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Detta uppnår vi genom ett informationsbrev där vårdnadshavarna får ta del av vad det är som ska undersökas samt att enkätundersökningen är fri att delta i. Vill vårdnadshavarna inte delta lämnar de inte in enkäten, men när de lämnar in enkäten har de gett sitt samtycke att delta i undersökningen anonymt. Frågorna som enkäten innefattade riktade sig mot vårdnadshavares uppfattning på den fria leken i förskolan. Det fanns dock en risk med enkätundersökningarna som vi såg och tog till oss. Det kunde vara lätt att frågorna misstolkades i enkäten vilket i sin tur kunde påverka resultatet, samt att vi var tvungna att räkna med bortfall eftersom vi troligen inte skulle få tillbaka alla enkäter (Fejes & Thornberg, 2015). Det har blivit allt vanligare att lägga ut enkäter på nätet åt de som är tänkta att svara, alltså respondenterna. Vi förstår att det är ett smidigt och effektivt sätt att nå ut till många, trots det valde vi att använda oss av pappersenkäter då vi gärna ville ha enkäterna framför oss när det var dags att sammanställa resultatet. Personalen på de olika avdelningarna hjälpte oss att påminna föräldrarna muntligt men även skriftligt på informationstavlor, samt att samla in enkäterna.

3.2 Urval och undersökningsgrupp

Vi utgick från enkätundersökningarna som riktade sig till vårdnadshavarna på fem avdelningar på tre olika förskolor i en kommun. Till vår enkätundersökning hade vi kommit fram till att vi endast skulle dela ut en enkät per barn. Valet att lämna ut enkäterna i pappersform istället för elektroniskt grundade sig i att vi ansåg det lättare att kunna ha enkäterna framför oss då det var dags att analysera svaren. Vi valde att utgå från en kommun för att inte få för mycket material att bearbeta samt för att kunna se hur vårdnadshavarna i den valda kommunen uppfattar den fria leken. Genom att utgå från tre olika förskolor fick vi möjligheten att studera om det skilde sig mellan förskolorna gällande vårdnadshavares uppfattning om den fria leken. Enkätfrågorna delades ut på tre förskolor där vi sammanlagt besökte fem småbarnsavdelningar. Förskolorna ligger som tidigare nämnt i en kommun varav den ena förskolan är nybyggd med totalt sex stycken avdelningar. Den andra förskolan är en av de första som fanns i kommunen och har totalt tre stycken avdelningar. Samma antal avdelningar på den tredje förskolan. Varje avdelning har ca 8-14 inskrivna barn på sin avdelning. På samtliga förskolor finns vårdnadshavare och barn med annan kultur vilket vi ser som intressant och kan ge avvikande svar i undersökningen. Vi valde även att lämna ut enkäterna på de yngsta barnens avdelningar på varje förskola, detta för att få en begränsning men även för att vi tidigare lagt märke till att det är där man trott att barnen ”bara” har lekt. Vi tror att det stora bortfallet hos vårdnadshavarna kan bero på språklig brist i det svenska språket. På en av förskolorna valde pedagogerna att inte lämna ut till de vårdnadshavare som inte hade det svenska språket. En av förskolorna hade inte fått in någon enkät och vad detta kan bero på vet vi inte riktigt, men vi har en tanke om att det även här kan handla om bristande kunskaper inom språket.

3.3 Bearbetning

Vi bearbetar resultatet i enkäterna genom att läsa och sammanställa svaren och kategorisera dem eftersom det skulle bli tydligt för oss hur varje fråga har besvarats. När vi bearbetat och sammanställt alla frågor kunde vi snabbt överskåda ett resultat utifrån varje enskild fråga för att sedan skapa diagram som skulle visa hur resultatet blivit. Vi använde oss av en del öppna frågor i enkäten och dessa sammanfattade vi och fick fram vilka begrepp och tankar vårdnadshavarna hade om den fria leken. På grund av det stora bortfallet i enkätundersökningen valde vi att komplettera med två intervjuer. Vi valde att intervjua någon som tidigare svarat på enkäten för att kunna skapa en större förståelse för hur de tänkt kring

de olika frågorna. Då vi utformade intervjufrågorna använde vi oss en del av de tidigare utlämnade enkätfrågorna fast något mer djupgående och endast sex stycken frågor (Bilaga 3). Med hjälp av intervjuerna fick vi lite mer utvecklade svar än det vi tidigare kunnat avläsa från enkätfrågorna. Hade vi fått in samtliga enkäter från vårdnadshavarna till vår undersökning hade det möjligen kunnat påverka resultatet då alla har olika kulturer och erfarenhetsvärldar som spelar in. Av vårt insamlade och analyserade material har vi kunnat utläsa att de flesta av vårdnadshavarna ser hur den fria leken i förskolan bidrar till barnets utveckling och lärande vilket vi kan se i det nedre diagrammet på sida 21 i arbetet.

3.4 Etiska förhållningssätt

Vid genomförandet av undersökningar finns det etiska principer att ta ställning till. Det finns fyra principer som är aktuella för oss att tänka på:

1. **Nyttjandekravet** innebär att vårt material endast används för forskningsresultatet.
2. **Samtyckeskravet** innebär att deltagarna i undersökningen är med frivilligt.
3. **Informationskrav** innebär att vi ger information om vad undersökningen handlar om och vad de deltagande kommer svara på.
4. **Konfidentialitetskravet** innebär att uppgifter om de deltagande behandlas rätt och att ingen annan kan ta del utav dem (Vetenskapsrådet, 2002).

För att uppfylla de etiska förhållningssätten skriver vi som författare ihop informationsbrev. Där får vårdnadshavarna ta del av undersökningens planerade innehåll, metodval samt att enkätundersökningen enbart kommer användas för forskningsresultat och bearbetas av oss författare. De ges även informationen att vid inlämning av enkäten ger de sitt samtycke till deltagande i undersökningen dock som anonyma. Vill vårdnadshavarna däremot inte delta lämnar de inte in enkäten till oss.

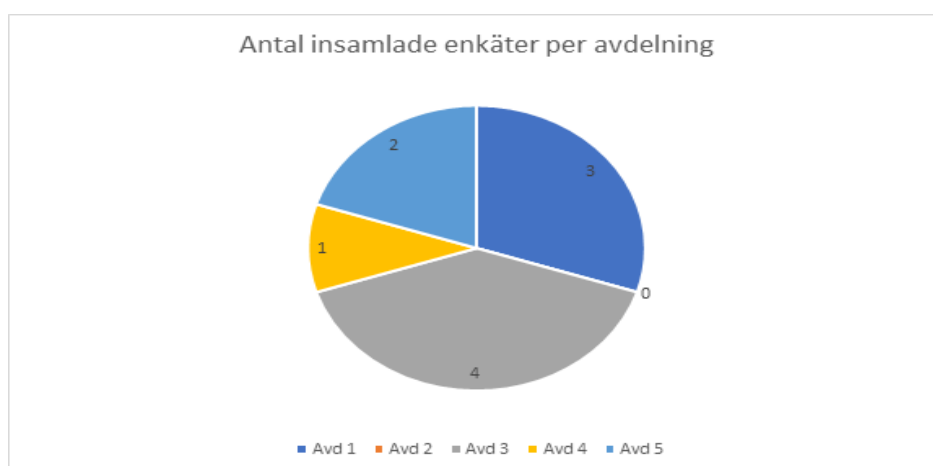

4. Resultat

Vi kommer här att redovisa våra enkäter med hjälp av olika diagram där frågan från enkäten visas ovanför diagrammet för att förtydliga svaren och för att vi ska kunna se hur många vårdnadshavare som svarat på frågan och hur de valt att svara. Några frågor har bestått av egna förklaringar och dessa svar sammanfattar vi utan diagram. Resultaten kommer att kategoriseras utifrån följande rubriker: *Förskolan och hemmet, den fria leken i förskolan, vuxnas roll i den fria leken och fri lek i inne och utemiljö* så att svaret blir lättare att se samt för att kunna jämföra de olika frågorna och dess svar. Utifrån 49 stycken utlämnade enkäter har vi kunnat analysera 10st av dem. Intervjufrågorna presenteras även under detta avsnitt. För att respondenterna i intervjun ska bevaras anonyma så har vi valt att presentera dem som “vårdnadshavare 1” och “vårdnadshavare 2”.

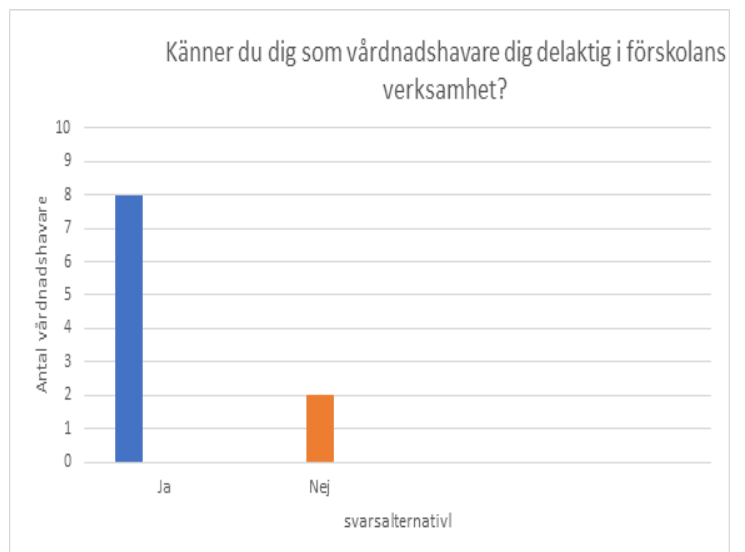
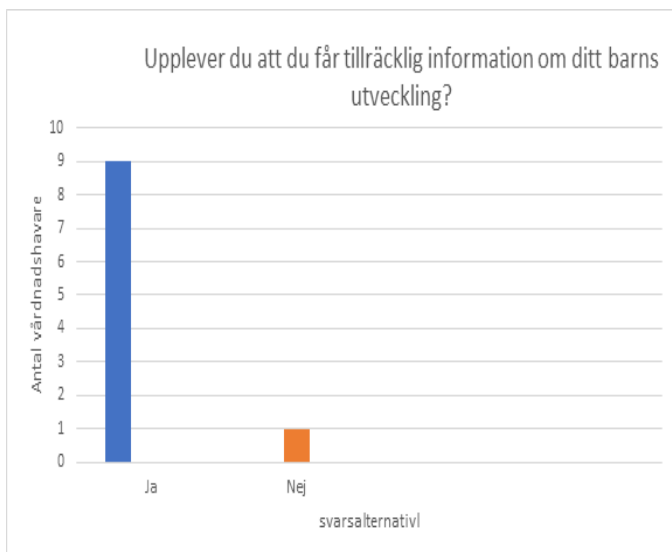
Respondenterna i som deltog i undersökningen var tre män och sju kvinnor som var födda mellan år 1973 - 1996.

Nedan följer ett cirkeldiagram som visar antalet insamlade enkäter per avdelning. På grund av konfidentialitetskravet har vi valt att inte använda namnen på de deltagande avdelningarna, utan istället döpt dem till avdelning 1 till 5. Med hjälp av cirkeldiagrammet kan vi avläsa att avdelning tre var de som lämnade in flest enkäter, medan avdelning två inte fått in några.

4.1 Förskolan & hemmet

Här kan vi se att de flesta vårdnadshavarna känner att de får tillräcklig med information gällande deras barns utveckling. Ser vi sedan på nästa fråga kan vi se två vårdnadshavare som inte känner sig delaktiga i förskolans verksamhet. Vad kan detta bero på? Utifrån intervjun ser vi två vårdnadshavare som känner att de får tillräcklig information samt känner sig delaktiga. “Ja det gör jag. Vi får information både skriftligt och muntligt. Det är jättebra med informationstavlan i hallen och jag tycker även att jag har inflytande där när det något som vi behöver hjälp med eller vill ändra på när det gäller mitt barn. Personalen är tillmötesgående och så. De hjälper de gärna till om de kan “. Här visar resultatet att vårdnadshavarna får tillräcklig information och att åtta av tio känner sig delaktiga.

Vad önskar du att ditt barn får ut av förskolan?

I denna fråga har respondenterna fått skriva fritt sitt svar på frågan. Utifrån enkäterna kan vi utläsa att socialt samspel, utrymme för utveckling, förberedelser inför livet och pedagogiskt stöd är återkommande och önskvärda punkter hos vårdnadshavarna. Att barnet ska få ut kunskaper och utveckling av förskolan är något vårdnadshavarna ser som viktigt. Barnen ska få en förberedelse inför livet och träna det sociala samspelet. Vårdnadshavarna som deltog i intervju valde att besvara frågan så här:

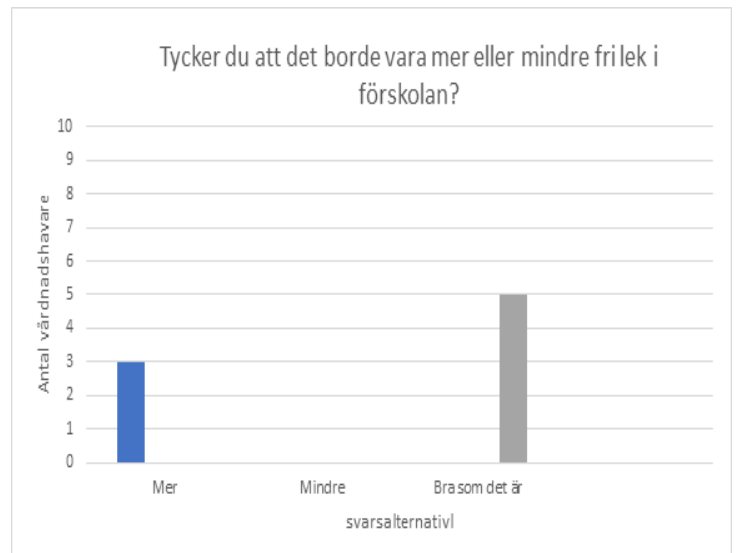
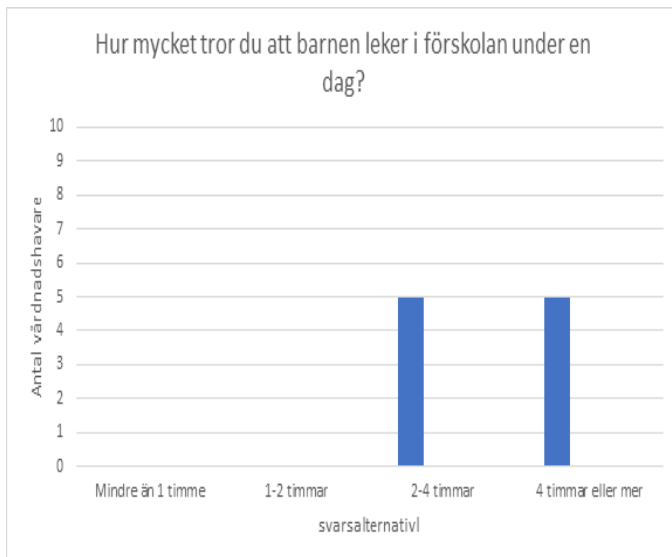
Vårdnadshavare 1: “ Jag vill att mitt barn utvecklas framåt som person och att han lär sig att leka tillsammans med andra barn”.

Vårdnadshavare 2: “ Jag vill ju först och främst att mitt barn ska känna sig trygg där eftersom det ändå blir några timmar han är där under veckan. Sen vill man ju att han ska lära sig att vara med andra och leka men såklart även det där vardagliga att klä på sig och äta själv”.

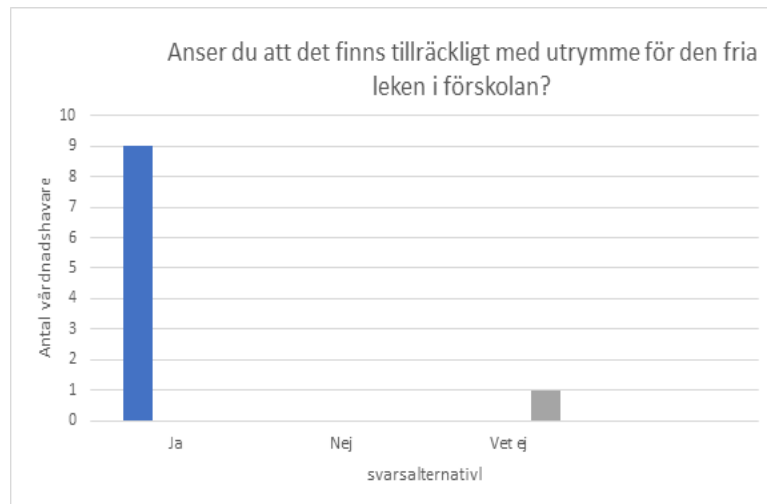
4.2 Den fria leken i förskolan

Vad kännetecknar fri lek för dig?

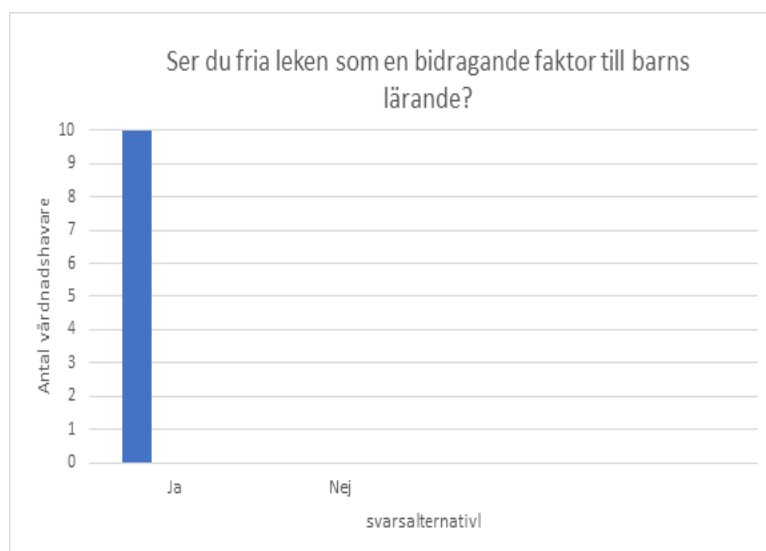
Rollekar, fantasi, utmaning, roligt, utforskande och samspel var de begrepp som kännetecknade lek hos de deltagande respondenterna vilket blev resultatet av denna fråga. Dessa begrepp var sådana som vi såg flera gånger i de olika enkäterna och som vi sammanfattat till kännetecknen för leken enligt vårdnadshavarna. Ett utdrag ur en enkät ser ut så här: “ Att barnen får utforska och lära sig leka med varandra”. Under intervjun berättade båda vårdnadshavarna att de såg den fria leken som en stund där barnen får leka vad de vill och använda vilka leksaker de vill, det är barnen som bestämmer.

Respondenterna är ganska överens i frågan om antalet lektimmar och tror på de två alternativen som innefattar flest antal timmar. Ingen av vårdnadshavarna tror att barnen leker 2 timmar eller färre på förskolan. Detta visar att samtliga vårdnadshavare ser lekens utrymme. Mängden timmar till fri lek är bra enligt flertalet av respondenterna men det finns ett par stycken som vill se fler timmar av fri lek. Av de tio insamlade enkäterna fanns det två stycken respondenter som valde att inte delge sitt svar i denna fråga. Vårdnadshavarna ser olika på antalet lektimmar beroende på hur länge deras barn är på förskolan. Ett barn som besöker förskolan en hel dag har möjligen utrymme till fyra timmars fri lek medan ett barn som bara stannar fyra timmar på förskolan troligtvis inte hinner mer fyra timmar fri lek. Sammanfattningsvis kan vi avläsa att resultatet visar vårdnadshavare som uppfattar många lektimmar om dagen samt att de både önskar mer lektimmar men ändå känner sig nöjda med de timmar som redan finns till den fria leken i förskolan.

Större delen av vårdnadshavarna är överens i denna fråga och anser att det finns tillräckligt med utrymme för den fria leken. En vårdnadshavare valde svaret ”vet ej”. Utifrån denna fråga visar resultatet att vårdnadshavarna ser utrymme i verksamheten.

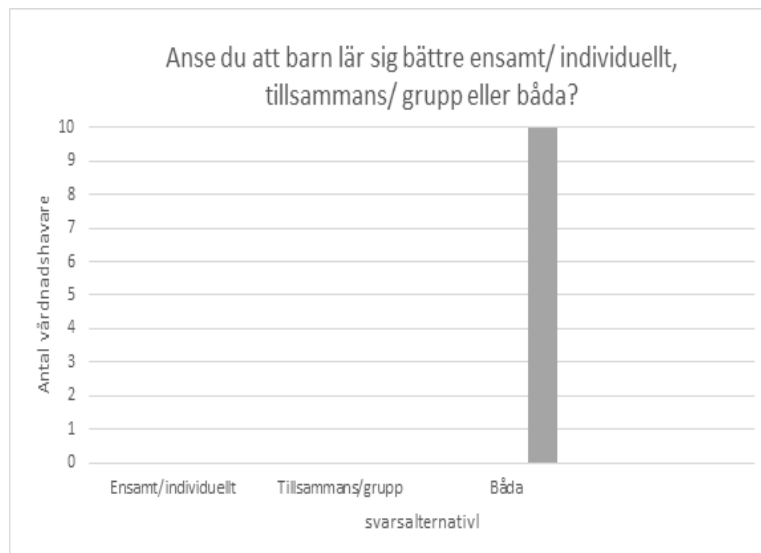

I denna fråga visar resultatet att alla respondenter är eniga om att fria leken faktiskt har en bidragande faktor i barns lärande. Ska vi se till vårdnadshavarnas tidigare svar kan vi se på svaren att leken får ta utrymme och att lek timmarna är bra eftersom den fria leken enligt vårdnadshavarna är av stor betydelse för barns utveckling. Intervjun visar även den att respondenterna ser leken som en bidragande faktor till lärande. Vårdnadshavare 2 menade att barnen får möjlighet att pröva själva, komma på egna idéer samt använda fantasin vilket bidrar till att leken får en betydelse i barns lärande.

Vad ser du som vårdnadshavare för fördel med den fria leken?

Bland många intressanta tankar fanns även här begrepp som återkom hos alla respondenter såsom: tänka själva, tillvarata intresse och leka egen bestämd lek, möjlighet till utveckling, samspel och användning av fantasi och tidigare erfarenheter vilket vi tolkar som resultat i denna fråga.

I nedanstående diagram ser vi eniga respondenter som ser ensam och grupp lärandet likvärdigt i barns utveckling. Det fanns ingen som ansåg att det ena alternativet bidrog till mer lärande än det andra. I just denna fråga kan vi se en blandning mellan Piaget som menar att lärande sker individuellt och Vygotskij som ser det sociala samspelet som lärorikt. Här vill vårdnadshavarna ha en blandning för att uppnå bästa resultatet för barns lärande och utveckling. Även intervjuerna visade att en blandning utav båda alternativen är bäst! "Jag tror nog båda alternativen där. Man kan sitta och pyssla med något och lära sig av det, men jag tror även att man lär sig av varandra. Kan inte den ena så kan den andra". Alla respondenter är eniga och här visar resultatet att vårdnadshavarna ser både det individuella och grupp lärandet som viktigt och betydelsefullt.

I vilken grad anser du att fria leken har betydelse för barns utveckling och lärande?

Lite 1 2 3 4 5 6 Mycket

Ovan ser ni skalan som respondenterna utgick ifrån, så i denna fråga fick respondenterna sätta i vilken grad de ansåg lekens betydelse.

Nio utav respondenterna valde alternativ 6 medan en valde alternativ 5. Detta ger oss ett resultat att vårdnadshavarna ser leken som betydelsefull i barns utveckling och lärande.

4.3 Vuxnas roll i den fria leken

Resultatet visar att 9 av 10 respondenter ser det som betydelsefullt med en deltagande pedagog i barns fria lek. En respondent svarade nej och motiverade själv sitt svar så här: “Beror även på ålder hos barnen, ju yngre barn desto mer aktivitet från pedagogerna”.

I vilken grad tror du att barnen vill att en vuxen deltar i deras lek?

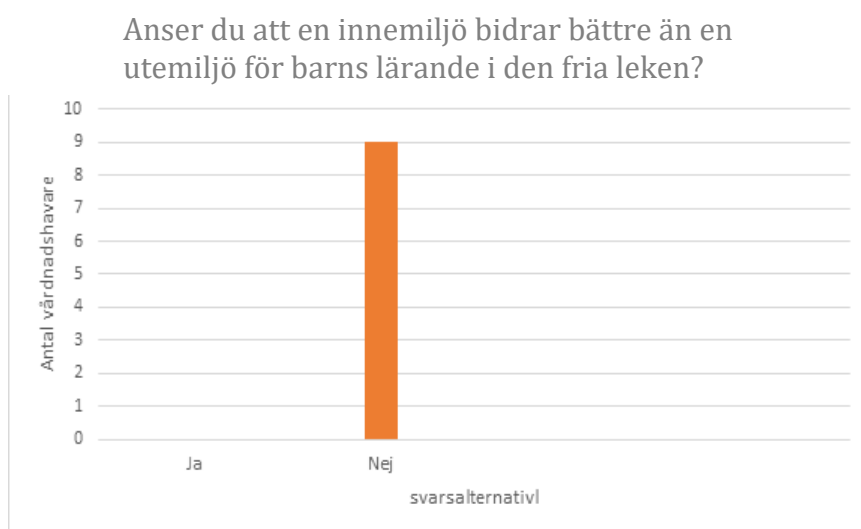
Lite 1 2 3 4 5 6 Mycket

Även i denna fråga fick respondenterna välja vilken grad som passade deras tanke/åsikt bäst. Utifrån svaren kan vi se i resultatet att det fanns delade åsikter, men svaren lutade mer åt höger sida. Fyra respondenter ansåg grad 5 som mest passande, medan resterande svar var fördelade mellan grad 4 och 6. Så i helhet kan vi se att vuxna tror och anser att barnen vill ha någon delaktig i sin lek. Utifrån dessa två frågor kan vi tyda att respondenterna gärna ser att

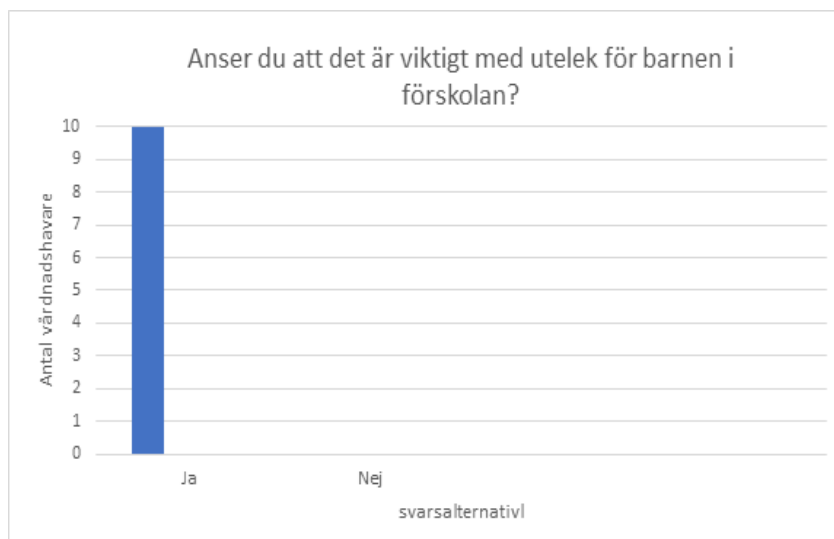
en vuxen bidrar i barns lek av olika anledningar. Respondenterna tror också att barnen gärna ser att en vuxen deltar i deras fria lek.

4.4 Fri lek i inne - och utemiljö

Denna fråga visar att respondenterna inte ser en innemiljö som mer lärorik utan resultatet visar att de olika miljöerna bidrar lika eller på olika sätt till barns lärande. En respondent hade ett eget svar som lyder såhär: “Det beror på pedagogen”

Men vi kan se att respondenterna ser uteleken som viktig och detta tolkar vi som att vårdnadshavarna vill att barnen får ta del utav både en inne och utemiljö på förskolan. Utifrån denna fråga kunde vi se resultatet att utemiljön sågs som viktig och nedan kan vi se vad respondenterna tycker den fria ute leken bidrar till. Under intervjun fick vi höra hur respondenterna såg betydelsen av utelek. Man ansåg att uteleken var viktig då det fanns större yta där barnen kan springa av sig samt att det fanns möjlighet att utforska utemiljön och ta del av det som finns där.

Vad tror du uteleken bidrar till?

Utifrån frågan och svaren kunde vi snabbt se att resultatet visade liknande begrepp. De populäraste begreppen som de flesta respondenterna uppgav var rörelse, utforskning, frisk luft och motorisk utveckling som de anser att uteleken bidrar till.

Sammanfattningsvis av vårt resultat kan vi se att resultatet visat att vårdnadshavare känner sig delaktiga i förskolan och får den information som krävs av verksamheten angående sitt barn. Vårdnadshavarna vill att barnen får ut socialt samspel, utrymme för utveckling, förberedelse inför livet och pedagogiskt stöd av verksamheten. Rollekar, fantasi, utmaning, roligt, utforskande och samspel är begrepp som kännetecknar fri lek för vårdnadshavarna och de är eniga om att den fria leken har en betydelse för barns utveckling och lärande. Fördelar som vårdnadshavarna nämner om den fria leken är tänka själva, tillvarata intressen, leka egen bestämd lek, möjlighet till utveckling, samspel och utveckling av fantasi samt tidigare erfarenheter. Vårdnadshavarna uppfattar att den fria leken får både utrymme och tid i förskolan. Vi kan även avläsa att det individuella och grupp lärandet ses som lika viktigt för vårdnadshavarna. När det gäller vuxnas påverkan under fri lek i förskolan ser vårdnadshavarna gärna en deltagande vuxen. Vårdnadshavarna ser också ute miljön som viktig för den fria leken och barns lärande då det finns större utrymme samt att de får frisk luft och kan röra sig på ett annat vis än inomhus.

5. Analys

I detta avsnitt kommer vi att diskutera och koppla samman tidigare forskning, teorier och resultat för att se samband eller skillnader. Vi har valt att skriva analysen utifrån fyra kategorier (Den fria leken i förskolan, Vuxnas roll i den fria leken, Förskola och hemmet & Betydelsen av en inne och utemiljö) som vi anser passa in till vårt syfte med detta examensarbete samt för förtydligande och struktur i analysen.

Den fria leken i förskolan

Eftersom den fria leken är av stor betydelse för barns lärande och utveckling är det viktigt att barnen får tid och utrymme för den. Pramling Samuelsson (2007) menar att fri lek är betydelsefull eftersom den bidrar till många faktorer såsom språkutveckling, kommunikation, socialt samspel och bearbetning av tidigare erfarenheter. Även respondenterna i undersökningen upplever att den fria leken bidrar till socialt samspel och bearbetning av

tidigare erfarenheter vilket speglar Pramling Samuelssons syn på den fria leken och dess bidragande faktorer. I enkäten uppkommer fantasin som en del av leken och hur fantasin kan få leken att utvecklas. Vygotskij (1995) förespråkar fantasins betydelse och han ser fantasin som en grund för den fria leken. Pramling Samuelsson (2007) beskriver den fria leken som viktig för barns fortsatta utveckling och lärande. Vår undersökning har visat att respondenterna ser betydelsen av den fria leken samt att det behövs tid och utrymme för den. I undersökningen kan vi utläsa att respondenterna uppfattar att barnen får mycket tid till den fria leken dock finns det några som vill utöka antalet timmar för den fria leken i förskolan. Även Henckle (1990) menar att leken är av stor betydelse och ett medfött behov hos barnen. Därför behöver leken få ta stort utrymme i verksamheten för att motverka negativa effekter såsom aggressivitet mot andra barn. Leken bidrar till att barnen utvecklar som tidigare nämnt kreativitet, samspel, motorik och språk och dessa faktorer kan vi läsa om i Läroplanen för förskolan som beskriver det lustfyllda lärandet i leken (Skolverket 2016). Vårdnadshavarna i undersökningen nämner även dessa ovanstående faktorer i frågan om vad barn lär genom fri lek.

Vygotskij (1995) menar att utveckling och lärande sker i samspel med varandra medan Piaget förespråkar det individuella lärandet. Utifrån resultatet från vår forskning kan vi se att respondenterna upplever att lärande och utveckling sker bäst när barnen får både det individuella och gemensamma lärandet. Men genomgående i enkäten kan vi utläsa att respondenterna ser det sociala sammanhanget och lärandet som viktigt för barnens utveckling vilket tyder på det sociokulturella perspektivet som Vygotskij förespråkar och där individen i gruppen utvecklas i samspel med andra. Men respondenterna ser även det individuella lärandet som viktigt så vi kan se en blandad syn av Piaget och Vygotskijs tankar i resultatet.

För att komplettera enkätundersökningen valde vi att utföra två djupgående intervjuer med vårdnadshavare. Av vår intervju kan vi konstatera att vi kan se likheter mellan tidigare forskning, tidigare studenters examensarbete och enkätundersökningen. Intervjun visade vårdnadshavarnas syn och förståelse om den fria leken. Utifrån resultatet från intervjun kan vi avläsa att man ser fria leken som en bidragande faktor till utveckling. Fria leken bidrar till många bra saker i barnens liv såsom utveckling av fantasi, samspel med andra, språkutveckling och kreativitet. Alltså kan vi se ett starkt samband mellan Pramling Samuelsson och vår egen undersökning i beskrivningen av den fria lekens

betydelse för barns utveckling och lärande. Vi kan avläsa att vårdnadshavarna har kunskap om den fria lekens bidrag till lärande

Vuxnas roll i den fria leken

Respondenterna anser att det är av stor betydelse att en vuxen kan delta i barns fria lek om barnen behöver hjälp att utveckla leken framåt. Detta kan vi se i likhet med Birgitta Knutsdotter Olofssons tankar kring vuxnas betydelse i barns lek. Knutsdotter Olofsson (2009) menar att pedagoger och vuxna är bra tänkbara förebilder och att vi ska kunna ge barnen stöd i leken för att föra den framåt så att lärande och utveckling kan ske. Vi som vuxna ska även stötta barnen i lekregler, roller och att driva leken framåt när det uppstår problem. Detta är möjligt att stöta på under lekens gång, men detta behövs göras på rätt sätt så att leken inte avslutas. Jonsson (2016) menar även att pedagogen behöver vara observant, kunnig och närvarande just för att leken inte ska ta fel vändning. Deltagandet måste ske på barnens villkor och det är barnen som bestämmer hur fria leken ska gå tillväga, sker detta på rätt sätt (vi behöver vara observant, kunnig och närvarande) har den vuxna stor betydelse för barnen i leken. Respondenterna ser det som viktigt att vuxna deltar och är närvarande i den fria leken men vet de om att det måste ske på rätt sätt som Knutsdotter Olofsson menar?

Förskola och hemmet

För att få kunskapen om barnens tidigare erfarenheter krävs en god samverkan mellan hem och förskola för att pedagogen ska kunna bemöta barnen på rätt sätt i den fria leken. I Sheridan, Pramling Samuelsson och Johanssons (2009) studie skriver författarna om hur förskolorna idag jobbar för att uppnå god kommunikation med vårdnadshavarna. Samverkan kan bidra till att vårdnadshavarna känner sig delaktiga vilket leder till att det skapas god kommunikation vilket bidrar till barns utveckling och lärande. Den goda samverkan skapar djupare förståelse och inblick hos pedagogen gällande bemötandet av barnet.

Vårt undersökningsresultat visade att större delen av respondenterna upplever att det fanns god information från verksamheten. Kanske är detta en förklaring till att respondenterna uppfattar den fria leken som positivt eftersom de upplevde god information från verksamheten. Dock fanns det ett fåtal som inte kände sig delaktiga, vilket kan resultera i dålig kommunikation som kan påverka pedagogens kunskaper kring bemötandet av barnet i den fria leken.

Betydelsen av en inne - och utemiljö för den fria leken

Respondenterna ser de olika lärandemiljöerna lika viktiga för barns lärande på olika sätt. En utemiljö bidrar till mer motorisk utveckling och ger barnen en chans att utforska och använda större yta vid den fria leken. De populäraste begreppen som de flesta respondenterna uppgav var rörelse, utforskning, frisk luft och motorisk utveckling som de anser att uteleken bidrar till. Den fria leken kan ske i olika miljöer, både inomhus och utomhus. Många vuxna ser utomhuslek som gynnande för barnen då dem verkligen kan leka av sig. Större samspelslekar sker oftast utomhus vilket annars kan begränsas inomhus men båda miljön är lika viktiga för lek och lärande (Sandberg & Vuorinen, 2008).

Tidigare forskning kopplat till vårt resultat

Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) skriver i sin studie om hur vårdnadshavare ser leken som ett tillfälle att lära och utvecklas tillsammans med andra. I den fria leken utvecklar barn språk, kommunikation och socialt samspel. I vårt resultat kan vi också utläsa att man som vårdnadshavare ser den fria leken som bidragande till utveckling och lärande. I likhet med Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) kan vi avläsa i vår aktuella studie att de deltagande vårdnadshavarna ser den fria leken som bidragande till språkutveckling, kommunikation och socialt samspel. Tidigare forskning och vårt resultat tyder på att man ser betydelsen av den fria leken är för barnen i förskolan.

Jonsson (2016) menar att vuxnas erfarenheter, kunskaper och attityder till den fria leken kan vara avgörande eftersom bristande kunskaper kan påverka fria leken, exempelvis om vi inte har en god attityd till den fria leken kan barnen ta efter detta. Stanton-Chapman (2015) påtalar i sin studie att som vuxen bör man vara observant och finkänslig för att inte avbryta eller förstöra barnens fria lek. I vår studie kan vi se likheter med Jonsson (2016) och Stanton-Chapman´s (2015) studier då samtliga vårdnadshavare i den aktuella studien gärna ser en deltagande vuxen som eventuellt stöd i fria leken, där barnen bestämmer innehåll och tillvägagång.

6. Diskussion

Vilka uppfattningar har vårdnadshavare om den fria leken i förskolan?

Vårdnadshavarna ser leken som en bidragande och betydelsefull faktor till barns lärande och utveckling då barnen utvecklar socialt samspel, kommunikation, bearbetning av tidigare

erfarenheter och fantasi. Vårdnadshavarna ser det som viktigt att den fria leken får stort utrymme i verksamheten tillsammans med en engagerad vuxen för att leken ska utvecklas framåt. Tidigare examensarbete skrivet av Franzén och Petersson (2007) hävdar hur betydelsefull fri lek är för barnen och deras lärande. Vårdnadshavarna i deras undersökning ser leken som en bidragande faktor till kreativitet, samspel, motorik och språk vilket vårt resultat också visade. Den fria leken kan ske både utomhus och inomhus, vårt resultat och litteraturen menar att båda miljöerna är viktiga för barns utveckling och lärande.

Vår studie har visat att vårdnadshavare generellt har en god uppfattning och förståelse kring den fria leken i förskolan. I vår inledning berättar vi om våra tidigare erfarenheter kring vårdnadshavares uppfattning om den fria leken och utifrån detta arbete har vår syn delvis fått en ny riktning. Vi såg det som viktigt att känna till vårdnadshavarnas tankar kring fri lek för att vi som förskollärare ska kunna göra ett bra arbete. Med hjälp av enkätundersökning och kompletterande intervjuer har det framgått i resultatet att vårdnadshavarna ser den fria leken som en bidragande faktor för barns lärande och utveckling. Hade resultatet visat att vårdnadshavarna inte hade någon förståelse kring fri leks betydelse hade vi gärna forskat djupare på detta för att ge en möjlighet för förskollärarna att påvisa den fria lekens betydelse för barns utveckling och lärande i förskolan. Vårdnadshavarna beskriver leken som bidragande till samspel, utveckling, bearbetning av fantasi och tidigare erfarenheter vilket tidigare forskningen också påpekar, vilket vi tidigare nämnt.

Vi kan även se likheter med Franzén och Peterssons studie, där även deras resultat visar att vårdnadshavarna ser den fria leken är av stor betydelse. Överlag kan vi se att undersökningen speglar det sociokulturella perspektivet, där utveckling och lärande sker i samspel med andra. Henckle (1990) visade att den fria leken behöver få plats i förskolan, vilket resultatet visade att vårdnadshavarna ansåg vara viktigt. En annan viktig aspekt för vårdnadshavarna var att en vuxen skulle kunna stötta i den fria leken vid behov, dock visade det sig att vuxnas delaktighet i den fria leken behövs utföras på ett särskilt sätt för att inte förstöra leken (Knutsdotter Olofsson 2009).

Under arbetets gång har vi kunnat se att vårdnadshavarna i denna undersökning har haft en inblick i lekens betydelse. Kan detta bero på att vårdnadshavarna som deltagit i studien har deltagit just för att de har en förståelse för leken och dess betydelse. Vår tanke är att de

vårdnadshavare som känt sig osäkra på den fria leken och dess betydelse har valt att avstå från undersökningen och därför har vi fått detta resultat, eftersom undersökningen var frivillig. Vi ser resultatet som viktiga för att vi som förskollärare ska få en inblick i vårdnadshavarnas uppfattning om den fria leken hos barnen i förskolan. Förhoppningsvis når vår studie ut till de vårdnadshavare som vi stött på och som uttalat sig att leken enbart är lek men även till andra personer som arbetar i förskolans verksamhet och behöver förståelse kring lekens betydelse för barns utveckling och lärande

6.1 Metoddiskussion

Svårigheter vi upplevt under studiens gång är insamlingen av enkäterna vilket visar att intresset har varit svalt hos vårdnadshavarna. Av 49 utlämnade enkäter kunde vi endast samla in 10 stycken trots att förskolans personal påmint. Vi har diskuterat mycket varför bortfallet blivit så stort men inte kommit fram till något svar. Kanske beror det helt på att större delen av vårdnadshavarna inte var intresserade av att delta eller att enkäten glömdes bort. Så inför framtida studier kan det vara till fördel att befinna sig på förskolan och möta vårdnadshavarna för att få enkäten ifylld på plats och använda sig av intervjuer med vårdnadshavaren om tid finns. En ny fråga som väckts hos oss är att man skulle kunna forska vidare kring detta område fast i en större utsträckning, exempelvis jämföra närliggande kommuner om vårdnadshavares uppfattning kring den fria leken.

Efter bearbetningen av de insamlade enkäterna kan vi konstatera att en utav frågorna kan ha blivit misstolkad då vi formulerat denna fråga felaktigt (fråga 7 i bilaga 2). I frågan syftade vi på utrymme som tid men vi tror att respondenterna uppfattade utrymme som plats till fri lek. Det stora bortfallet gör att vi håller oss kritiska till det resultat vi fick i undersökningen då deltagandet var litet från vårdnadshavarna. Vi kan därför inte konstatera att det resultat vi fick gällande vårdnadshavares uppfattning om den fria leken i förskolan gäller alla vårdnadshavare utan resultatet speglar de vårdnadshavare som deltagit i vår undersökning.

Sammanfattningsvis kan vi se att tidigare forskning, vår undersökning, författare, styrdokument och teorier ser den fria leken som betydelsefull för barns utveckling och lärande. Därför är det viktigt att vi som vuxna har en inblick i den fria leken och dess betydelse för att kunna stötta och uppmuntra i leken. Hade vår studie inte visat en så god uppfattning om fri lek ser vi det som betydelsefullt att förskolan informerar om fria leken och vad den kan bidra med.

Referenslista

Aroseus, F. (2013). *Sociokulturellt perspektiv*. Hämtad:2018-10-08

Fejes, A & Thornberg, R. (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm; Liber.

Franzen, L & Petersson, B. (2007). *Den fria lekens betydelse och föräldrars syn på den*. Växjö: Växjö universitet.

Gärdenfors, P. (2009). Lek ur ett evolutionärt och kognitivt perspektiv. I M, Jensen & Å, Harvard. (red.) *Leka för att lära: utveckling, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur, ss 43–53.

Harvard, Å & Jensen, M. (2009). Inledning. I M, Jensen & Å, Harvard. (red.) *Leka för att lära: utveckling, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur, ss 15-26

Henckel, B. (1990). *Förskollärare i tanke och i handling – en studie kring begreppen arbete, lek och inläring*. Diss. Umeå: Umeå universitet.

Hwang, P & Nilsson, B. (2011). *Utvecklingspsykologi*. 3., rev.utg. Stockholm: Natur och kultur.

Johansson, E & Pramling Samuelsson, I (2007). *”Att lära är nästan som att leka”*: lek och lärande i förskola och skola. Stockholm: Liber.

Jonsson, A. (2016). *Förskollärares kommunikation med de yngsta barnen i förskolan: med fokus på kvalitativa skillnader i hur ett innehåll kommuniceras*. Kristianstad.

Knutsdotter Olofsson, B. (2009). Vad lär barn när de leker? I M, Jensen & Å, Harvard. (red.) *Leka för att lära: utveckling, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur, ss. 75–92.

Löfdahl, A (2014). God forskningssed - regelverk och etiska förhållningssätt. I A, Löfdahl, M, Hjalmarsson & K, Franzén. (red) *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber, ss. 32-43.

Pramling Samuelsson, I & Asplund Carlsson, M (2014). *Det lekande lärande barnet i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber.

Sandberg, A & Vuorinen, T (2008). Barndomens lekmiljöer - för och nu. I Sandberg, A (red). *Miljöer för lek, lärande och samspel*. Lund: Studentlitteratur, ss 13-31.

Sandberg, A & Vuorinen, T (2007). *Hem och förskola: samverkan i förändring*. 1. Uppl. Stockholm: Liber.

Sheridan, S, Pramling Samuelsson, I, Johansson, E (2009). *Barns tidiga lärande – en tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande*.

Hämtad: 2018-09-23

Skolverket (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98: reviderad 2016*. Stockholm: Skolverket.

Stanton- Chapman, Tina L. (2015). Promoting Positive Peer Interactions in the Preschool Classroom: The Role and the Responsibility of the Teacher in Supporting Children's Sociodramatic Play. *Early Childhood Educ J* (2015) 43:99–107,

Strandberg, L (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vygotskij, L (1995) *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos

Welén, T (2009). Historiska perspektiv på lek. I M, Jensen & Å, Harvard. (red.) *Leka för att lära: utveckling, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur, ss 29–41.

Bilaga 1 - Informationsbrev

Hej!

Vi är två lärarstudenter som studerar på Högskolan Kristianstad. Vi ska skriva vårt examensarbete under hösten 2018 mellan veckorna 36–43 som kommer att handla om syn och uppfattning av lärande i den fria leken. Syftet med vår studie är att undersöka hur vårdnadshavare uppfattar och ser på lärandet i barnens fria lek på förskolan.

Vi kommer att göra en kvantitativ studie där vi använder oss av enkäter med några frågor som vi kommer att dela ut till vårdnadshavare. Deltagandet är frivilligt och kan avbrytas när som helst utan att någon orsak behöver anges. Alla deltagare kommer att vara anonyma. Svaren kommer att användas i vår studie som senare kommer att ingå i vårt examensarbete, där kommer vi att analysera svaren i förhållande till forskning kring lärandet i den fria leken. Efter avslutad examination kommer alla enkäter att kasseras och det slutgiltiga examensarbetet kommer att publiceras på internet.

Enkäterna kommer att delas ut under måndagen den 24/9 och vi önskar få dem tillbaka senast fredagen den 28/9. Vi delar ut en enkät per barn så det finns endast möjlighet för en (1) vårdnadshavare att delta. Vi hoppas att ni vill ta er tiden att delta i denna enkät, då det är till stor hjälp i vår undersökning.

Med vänliga hälsningar, Kristina Johannesson & Annie Chmiel

Vid frågor når ni oss på: kristina-joh@hotmail.com

anniechmiel@hotmail.com

Bilaga 2 - Enkätfrågor

Undersökning om vårdnadshavares syn på den fria leken.

Med ”fri lek” menas den lek i förskolan som inte är styrd av vuxna.

Ringa in dina svar i enkäten.

Vilket år föddes du? År.....

Är du..... **Man** eller **Kvinna**

1. Känner du som vårdnadshavare dig delaktig i förskolans verksamhet?

Ja   **Nej**

Om **nej** motivera gärna:

.....
.....

2. Upplever du att du får tillräcklig information om ditt barns utveckling?

Ja   **Nej**

3. Vad önskar du att ditt barn får ut av förskolan?

Motivera:.....
.....

4. Hur mycket tror du att barnen leker i förskolan under en dag?

Mindre än 1 timme.

1–2 timmar

2–4 timmar

4 timmar eller mer

5. Tycker du att de borde leka mer eller mindre?

Mer

Mindre

Bra som det är

6. Vad kännetecknar lek för dig?

Motivera:.....
.....

7. Anser du att det finns tillräckligt med utrymme för den fria leken i förskolan?

Ja Nej Vet ej

8. Ser du den fria leken som en bidragande faktor till barns lärande?

Ja Nej

9. Anser du att det är viktigt att pedagogerna aktiverar sig i barnens fria lek för att ett lärande ska ske?

Ja Nej

10. Vad ser du som vårdnadshavare för fördelar med den fria leken?

Motivera:.....
.....

11. Anser du att barn lär sig bättre ensamt/individuellt eller tillsammans i grupp?

Ensam / individuellt

Tillsammans / grupp

Båda

12. I vilken grad anser du att leken har betydelse för barns utveckling och lärande?

Sätt ett **O** vid den siffra som stämmer med ditt svar.

Lite **1 2 3 4 5 6** Mycket

13. I vilken grad tror du att barnen vill att en vuxen deltar i deras lek?

Sätt ett **O** vid den siffra som stämmer med ditt svar

Lite **1 2 3 4 5 6** Mycket

14. Anser du att en innemiljö bidrar bättre än en utemiljö för barns lärande?

Ja Nej

15. Anser du att det är viktigt med utelek för barnen i förskolan?

Ja Nej

16. Vad tror du att uteleken bidrar till?

Motivera:.....
.....

17. På vilken förskola/ avdelning lämnar du ditt barn?

Avd.1   Avd. 2   Avd. 3   Avd.4   Avd. 5

Tack så mycket för att du tog dig tid till att fylla i denna enkät, och på så vis hjälpa oss i vårt examensarbete

Bilaga 3 - Intervjufrågor

1. Känner du dig som vårdnadshavare delaktig i förskolans verksamhet vad gäller information och inflytande?
2. Vad önskar du att ditt barn får ut av förskolan?
3. Vad kännetecknar fri lek för dig?
4. Ser du som vårdnadshavare fördelar med fri lek, i så fall vad?
5. Anser du att barn lär sig bättre ensamt eller i grupp?
6. Anser du att fri utelek är viktig och bidragande för barn? Motivera.